

Hranidbeni lanci

Dubravka Bogutovac

itala sam B. posjeduje li pećnicu.

Odgovor je bio potvrđan.

Zadovoljna sam.

Počeli smo se ljubiti prije 8 dana.

Jučer smo priznali jedno drugome da bi bilo pametno poboljšati prehrambene navike.¹

Obostrano.

To je već nešto stvarno.²

Otišli smo korak dalje od početne tvrdnje da se *najbrže zaboravlja biti dobar prema drugome*.

Kad je ta rečenica bila izgovorena, gotovo uglas, pojavila se nada.

Zanimljivo je koliko puta u životu iznova povjerujemo u isto.

Ima neke svečanosti u tome.

Ali i umora.

Svaki put želim da je posljednji.

Rođendanska

Sutra mi je rođendan. Dvadeset osmi. Sad je 22.40. Što će biti u ponoć? Neće se dogoditi ništa osobito, evo, ja sjedim pred ekranom i umanjujem si strah od pisanja pisanjem, a strah od rođendana pisanjem o rođendanu.³ Nadam se pozivu u ponoć, ili barem poruci. B. je sad usredotočen na konstruktivne stvari, ali vjerojatno negdje u sebi zna da ja nisam, da sam nemirna i preplašena. On posjeduje taj čudesni dar posvećivanja, segmentiranja stvarnosti na porcije.

Što je bilo poslije

Imala sam neko vrijeme muža.

Punila hladnjak.

Obogaćivao se novim i nepoznatim sadržajima.

I hladnjak i muž.

Obojica su bila zadovoljna, mirna i sretna.

I ja sam bila sretna.

Neispavana, iscrpljena, bez jednog dijela mozga, ali vrlo dobro organizirana.

Uspjeh se sastojao u tome da je gnijezdo u pripravnosti.

Postao je to prostor punjenja i regeneracije.

Muž je govorio da je tu sretan i miran kao što nije nigdje drugdje.

I da bi htio samo jesti sir i masline i pršut i drugi sir.

I piti vino i vodu kad ožedni nakon što vodimo ljubav.

To je bila sreća.

Dotad nepoznata.

Ali muž se bavio i politikom, uza sve to.

A ja se nisam bavila ničim što mi je do tada bilo važno.

Jednoga dana nazvao me je kad su moji učenici pisali test.

Tada sam shvatila da on misli da sam na praznicima.

Radost pisanja⁴

Čini mi se da je ona poljska nobelovka u pravu.

Ženski portret mora biti na izbor.⁵

Mijenjati se, ali samo da se ništa ne promijeni.

To je lako, nemoguće, teško, vrijedi pokušati.

Oči su, ako treba, sad modre, sad sive,

crne, vesele, bez razloga pune suza.

Spava s njim kao bilo koja, kao jedina na svijetu.

Rodit će mu četvero djece, nijedno, jedno.

Navvna je, ali najbolje će posavjetovati.

Nejaka je, ali potegnut će.

Nije neka glava, ali – ustreba li – jest.

Čita Jaspersa i ženske revije.

Ne zna čemu taj zavrtanj a sagrađi most.

Mlada je, mlada je kao obično, još je uvijek mlada.

Drži u ruci vrapčića slomljena krila,

*sjeckalicu za meso, oblog i čašicu ljute.
Kamo se tako žuri, nije li umorna.
Ma ne, samo malo, jako, nije važno.
Ili ga voli, ili se tvrdoglavi.
Za dobro, za zlo i za ima božje.*

Marina ili o projektima

Više nemam muža.
Tekstovi nadiru, hladnjak se prazni.⁶
Popisi su utješni.
Na njima više nisu rotkvice.

Marina mi piše:
*sve znam. ako hoces brak, mozes ga vratiti, znas to. sve ima svoju cijenu.
teska je mislja sacuvanja sebe u braku. ti si tek probala. vidjet ces s vreme-
nom da je*

Marina nema ambicija.
Ipak, nije sretna.

*to neprestano pokusavanje ostvarivanja vise vrsta ravnoteza. nije tako
cistobridno ili-ili kako ti se sad cini. to je proces. cini mi se da ga neke
mudre zene*

Marina ni ne zna da njezine poruke ulaze u moj projekt, koji je u
nekoj vezi s istraživanjem načina na koje sami sebi branimo da posta-
nemo ono što želimo biti.

Marina ne zna da taj projekt uopće postoji.
Ona intimno misli da ja studiram pizdarije.

s godinama svladaju. voljela bih da ti i ja budemo jedne od njih.

Draga moja, jučer si mi govorila da te je tvoj zaručnik pitao *što ti
uopće radiš po cijeli dan?* I da bi zapravo htjela živjeti sa mnom u nekoj
lijepoj kući.

*... voljeti nekoga- to uistinu znaci izgubiti slobodu, samo sto o tome ne raz-
mislljas kao o gubitku, jer u zamjenu dobivas toliko mnogo. (erica jong)*
Marina, sad ću ti reći da pišem.

Umijeće življenja⁷

Rekla sam svojem bivšem mužu da bi bilo dobro da me zaprosi, kako bih prestala gristi nokte.

I da bi bilo dobro da me oplodi, kako bih prestala pušiti.

Treba biti praktičan.

On je vrlo praktičan.⁸

Siguran uzmak – bolja polovica hrabrosti. Čini mi se da tako završava roman jednog pjesnika koji mi je pomagao da preživim bolnu priču iz prošlosti. Svaki dan imao je svoju pjesmu. Svaka je bila o nama. Problem je nastao u trenutku kad je postalo neumjesno govoriti mu koje su pjesme došle na red.

Od svega toga ostao mi je samo osjećaj da me promatra dok ga ne vidim.

Zbog toga zaboravljam disati trbuhom.

Moj bivši muž uspješno osigurava uzmak.

Njegovi prostori su samo njegovi, moji prostori su naši.

Rekao mi je da će mi spremati hranu dok budem pisala.

Ta rečenica me je raznježila, ali nisam joj povjerovala.

Javila sam mu se jer sam mislila da je tužan, ali zapravo sam tužna ja.

On nema vremena za tričarije, bavi se ozbiljnim stvarima, pa sam bila suosjećajna. Trebao mi je suživljaj, makar i vlastiti.

Budalasto je savijati gnijezdo.

Kao što je budalasto dopuštati da nas tuđa pitanja urušavaju.

K. mi je jučer postavila nekoliko dobronamjernih pitanja.⁹

Od kojih mi je kosa mokra, a lice osuto aknama.

O formalnom i neformalnom suživotu

Lijepo je primati gosta.

I gostu je lijepo.

Stvari su stvarčice.

Na njih se nalijeće s nježnošću.

Služe podsjećanju.

Ružno je postavljati pitanja.

Postoji opasnost od odgovora koji svjedoči o

-nezahvalnosti

-obijesti

-sebičnosti

Osobito ako pitanja nisu vlastita.

Uputno bi bilo propitati vlastiti glas
koji ih postavlja
i razlučiti
što je u njemu pitanje
a što odgovor
na pitanje koje je postavio netko drugi.

Stvari u koje sam poprilično sigurna¹⁰

Svatko od nas misli da puno ulaže.

Ako se utopim u nama, nitko me neće spašavati.

Hrana treba dolaziti iz različitih izvora.¹¹

Naši sandučići

Svi imamo sandučiće.
Što smo prazniji, oni su puniji.
Neki su javni, neki potpuno privatni.
Ili volimo tako misliti.
Govore puno o našem životu.
Što ih češće otvaramo, bliže smo rasapu.
Ako šute, nešto se lijepo zbiva.
Sandučići zjape, život se događa.

Glad koja ih otvara neutaživa je.

Juha

Počeo ju je pripremati oko jedan ujutro.
Mi ne kuhamo juhu, mi kuhamo mrkvu, oglasio se oko dva.
Tekst je bio u kritičnoj fazi.
Odgodi za sutra, predložila sam.
Rekao je da je suviše umoran
za pisanje
i nada je odjednom ušla u sobu,
a odmah za njom i ledeni udarac
– otvorio se termin za novu djelatnost
predviđenu za sutrašnje popodne –
dobro, čitaj.
Pobjegla sam u kadu i bojala se izaći iz nje.

Čula sam neke zvukove
koji su mogli dopirati iz cijevi

ali isto tako i iz njegovog stroja.
Nije ga bilo u sobi.

Došao je kasnije
i najavio da neće čitati.

Zavukao se pored mene,
i sjećam se da mi nikada nije bio toliko lijep.
Bilo mi ga je žao.
Udaljili smo se,
i slične stvari je govorio
prije nego što je zaspao
snom iznurenog čovjeka.

Ujutro je sjeo za stroj
i nije se od njega micao
sve dok tekućina iz lonca nije potpuno isparila.

Za to vrijeme
pravila sam bilješke o stripu
koji je govorio o postmodernizmu.

Osjećala sam glad, tugu i nemoć.

Kad smo ustanovili da je juha nestala,
spremila sam strip u ruksak
i otišla.

BILJEŠKE

¹ Svoje prehrambene navike i način spravljanja obroka sklon sam tumačiti kroz neokulturalni situacionizam. (Generiranje)

Je li prehrana za vas nešto što zahtijeva organizaciju? (UPITNIK)

- SVE u životu zahtijeva organizaciju (pogotovo kad imate djecu), ali hrana je nešto što omogućava i veliki stupanj kreativnog odgovora na situaciju. (*ispitanica 1*)
- Ne. To je uživanje. Ako "organiziraš", zaboraviš uživati. (*ispitanica 2*)
- Organizacija je nešto što zahtijeva prehranu kada čovjek ima puno posla. Kada nema, onda sve može zahtijevati i te kakvu organizaciju. (*ispitanica 3*)

² Generiranje hrane/teksta može se tumačiti i kroz Marxovu kritiku kapitalističke paradigme izraza koja implicira da je kolektivna svijest uvijek intrinzično elitistična, što je lako dovesti u vezu s mojom sklonošću svakodnevnoj uporabi barem jedne namirnice egzotičnoga naziva (kvinolja, agar-agar, kuzu, umeboshi ocat itd.), a osobito opsesiji izgledom stola i aranžiranjem hrane. Ipak, mnogi dekonstrukcionisti, zaokupljeni zajedničkom bazom društva i društvenoga poretka, takav tip elitizma ne bi opravdavali marksističkom intrinzičnom elitističnošću kolektivne svijesti, nego čistom malograđanštinom, ali dakako, samo pod uvjetom da *društvo* i *društveni poredak* uopće postoje. (Generiranje)

Što za vas znači pojam "ručak"? (UPITNIK)

- Topla, fina hrana u najboljem društvu. Svečanost. (*ispitanica 1*)
- Wellness. Ako nije kod svekrve. (*ispitanica 2*)
- Druženje, razgovor, zbližavanje, spoj, odmor, meditacija, kraj jutra radnim danom, doručak vikendom. (*ispitanica 3*)

³ U svjetlu lyotardističke naracije, i pjesnik / kuhar može se denotirati kao participant, a ne samo kao generator vlastitih tvorevina. Činjenica da sam ujedno i participant i generator, tj. da ću hranu koju sam spravila ujedno i konzumirati, bitno je modificirala moje umijeće generiranja, i dovela me do spoznaje da ni mama ni svekrva ne mogu bolje poznavati moj vlastiti ukus od mene same, a takav koncept tautološki vodi do lyotardističkoga zaključka – najukusnijega obroka koji sam ikad pojela sama sam i generator i participant. (Generiranje)

Idete li u dnevne/tjedne/mjesečne nabavke namirnica? Kamo? Pravite li popise za takvu vrstu akcije? (UPITNIK)

- Mislim da se moj odnos prema kuhinji može nazvati organizirana, pa i učena nasumičnost. (*ispitanica 1*)
- Bez popisa, ali s planom u glavi. (*ispitanica 2*)
- Ne, ne i ne. Dosadno! Ali moj dečko radi popise, sistematičan čovjek. Ja uglavnom kupim brdo stvari bez plana i postavljam si zadatak kako ih iskombinirati. (*ispitanica 3*)

⁴ Gore priloženi obrok/tekst nastao je uz pomoć kompjutorskoga programa za generiranje besmislenih post-pomodnih obroka/tekstova.

Moja paradija sastoji se u zaključku: besmislen ne znači nejestiv. (Generiranje)

⁵ Imam dvije najbolje prijateljice. Jedna izvrsno kuha, druga uopće ne kuha. Objе opcije su mi u redu. (*ispitanica 1*)

⁶ Trenutačno dovršavam jedan članak koji mi se uopće ne da pisati i mogu reći da imam već tjedni plan ishrane, ujedno i plan druženja jer to uglavnom ide zajedno. (*ispitanica 3*)

⁷ Kuhanjem često ispunjavamo nedjelje, a ono može imati funkciju druženja, igre ili predigre. (*ispitanica 3*)

⁸ Za opis takve uloge pjesnika / kuhara Sontag upotrebljava termin 'Marksistički razred', što denotira poistovjećivanje Lacanova označitelja i označenoga, i "označava" moje kuhanje kao marksističko i soc-realističko, a prije svega zbog njegove snažne tendencije da bude protumačeno (a njegovi produkti konzumirani) kao društveni komentar. (Generiranje)

Mislite li puno o hrani? (UPITNIK)

- Puno *osjećam* hranu, a osjećanje je dokazano kognitivni proces. Mislim da mi je hrana supstitucijska mama. Svakako mi je hrana veoma važna (i istovremeno vrlo intimna – mislim da bi prošla usporedba sa seksom, po pitanju intimnosti fizičkog kontakta, baš kao i po pitanju senzualnog užitka). Sigurna sam da bih trebala više misliti o hrani, a manje u njoj uživati. Ali ovako hrana funkcionira kao moje nesvjesno ili bar polu-svjesno utočište, dok bi se kroz proces velike racionalizacije pretvorila u obvezu. A to bi bila smrt hrane (i njezine slobode). (*ispitanica 1*)

⁹ Najvažnijom, ipak, u ovome kontekstu držim osnovnu postavku neotekstnoga de-semiotizma: *The reality must come from communication*. (Generiranje)

Možete li pobrojati što ste danas pojeli? (UPITNIK)

(...) Znam da je to tabu, ali ipak sam ga prekršila. U svakom slučaju, pomoglo je oko poslovnog zadatka i podizanja koncentracije. (*ispitanica 1*)

Kruh s maslacem i medom. Bio chips od kukuruza. Bananu. (*ispitanica 2*), kutija cigareta. (*ispitanica 3*)

¹⁰ Što svakako pokazuje neintencionalnu, ali i inevitabilnu sličnost s poststrukturalističkim učenjima i predijalektičkom aproprijacijom procesa hranjenja, kojoj sam osobno najsklonija, ali što nikako ne znači da će obrok biti nejestiv. (Generiranje)

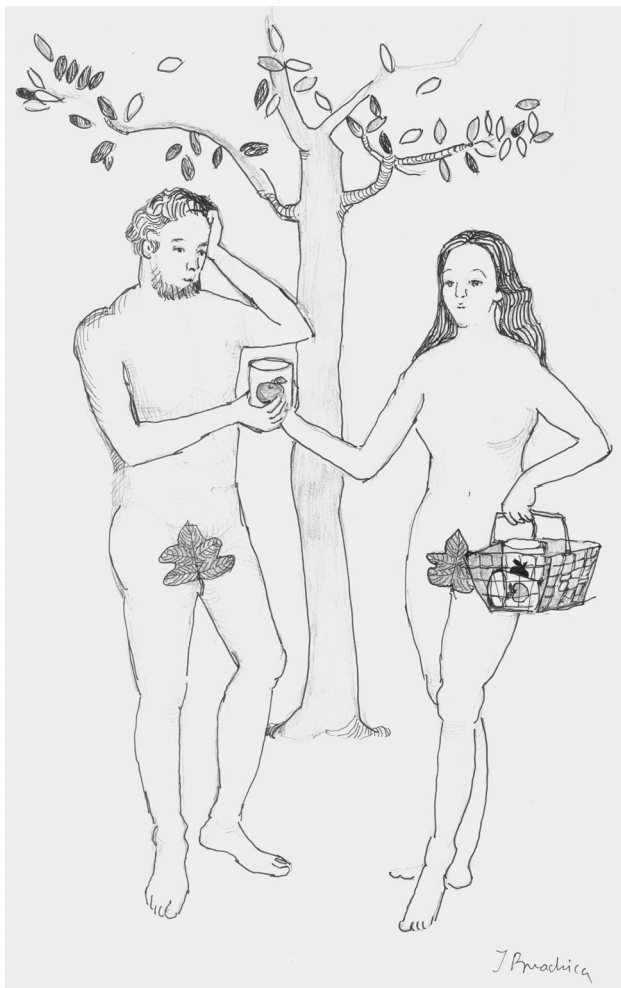
Svaki dan idem u mali dućan pokraj kuće po "još nešto". (*ispitanica 1*)

¹¹ Prihvaćam predijalektičku aproprijaciju ili pounutrenje procesa hranjenja i zaključujem da je smisao generiranja hrane / teksta uvijek i društveni komentar. (Generiranje)

O AUTORICI:

Dubravka Bogutovac (Županja, 1981) diplomirala je kroatistiku i slavistiku na Filozofskom fakultetu u Zagrebu (2007). Danas je na Poslijediplomskom doktorskom studiju književnosti, kulture, izvedbenih umjetnosti i filma na istom fakultetu, gdje i radi kao asistentica na Odsjeku za južnoslavenske jezike i književnosti.

Zbog ljubavi je spremna promijeniti zemlju, i u smislu revolucije i u smislu egzila. Vjeruje da ljubav nema dno, pa samim time da onaj koji voli ne može pasti. U svakom smislu.

Iva Bradvica: Ljubavni hranidbeni lanac